ZPP

SPROWADŹMY POLAKÓW Z BRAZYLII

SYNTEZA

Polacy, za sprawą trudnej historii naszego kraju, często opuszczali go z powodów ekonomicznych czy w obawie przed wojnami i prześladowaniami ze strony zaborców. doprowadziło to do sytuacji, że nawet co czwarta osoba narodowości polskiej nie mieszka w Polsce.

Dotarcie do tych osób, promowanie naszego kraju oraz jego dziedzictwa, może przyczynić się do ich powrotu, a tym samym zasilenia naszego rynku pracy. Równie istotne są jednak rozwiązania legislacyjne, które skłoniłyby Polaków na obczyźnie i ich potomków do powrotu.

Polonia to także potencjalni nabywcy polskich towarów, turyści, czy biznesmeni szukający nowych rynków dla inwestycji. Nasi rodacy rozsiani na całym świecie mogą stanowić wielką siłę naszego kraju.

Jednym z największych ośrodków polonijnych jest Brazylia. Szacunki mówią, że mieszka tam nawet 3 miliony Polaków, którzy są głównie potomkami emigrantów z drugiej połowy XIX wieku. W stanie Parana nawet co dziesiąta osoba może mieć polskie korzenie. Przywrócenie ich więzi z Polską przyniesie szereg korzyści. Obecnie brak jest jednak znaczących inicjatyw w tym kierunku.

Mając na uwadze, że odbudowa więzi z Polską jest istotna w perspektywie powrotu do kraju, rekomenduje się stworzenie dedykowanego portalu internetowego w języku polskim i portugalskim. Portal dla polskich emigrantów powinien zawierać informacje na temat wszelkich form pomocy, jakie są dla nich przeznaczone, w szczególności o możliwości uzyskania Karty Polaka, kursach językowych, polskiej kulturze i gospodarce, historii Polaków w Brazylii, możliwości wyjazdu do Polski i podjęcia pracy czy rozpoczęcia studiów.

Najistotniejszym rozwiązaniem które pozwoliłyby zachęcić emigrantów do powrotu do ojczyzny, byłoby wprowadzenie zmian legislacyjnych mających na celu zniesienie obowiązku znajomości języka polskiego dla potomków Polaków ubiegających się o Kartę Polaka. Dokument ten umożliwia korzystanie z szeregu korzyści, takich jak zezwolenie na pracę w ojczyźnie czy zwolnienie z opłat wiążących się z procedurą uzyskania polskiego obywatelstwa.

Z uwagi na dużą liczebność Polonii w Brazylii, dotarcie nawet do jednego procenta osób, to 30 000 potencjalnych nowych pracowników na polskim rynku pracy czy konsumentów polskich produktów, natomiast za realne można uznać dotarcie do nawet 8-10 proc. polskich emigrantów.

REKOMENDACJE ZPP

- Należy poczynić działania, aby sprowadzić Polaków z Brazylii do macierzy.
- Dotarcie nawet do jednego procenta osób, to 30 000 potencjalnych nowych pracowników na polskim rynku pracy czy konsumentów naszych produktów.
- Aby odbudować więzi Polaków mieszkających w Brazylii z Polską, rekomenduje się stworzenie dedykowanego portalu internetowego w języku polskim i portugalskim. Portal dla polskich emigrantów powinien zawierać informacje na temat wszelkich form pomocy, jakie są dla nich przeznaczone, w szczególności o możliwości uzyskania Karty Polaka, kursach językowych, polskiej kulturze i gospodarce, historii Polaków w Brazylii, możliwości wyjazdu do Polski i podjęciu pracy czy rozpoczęcia studiów.
- Dedykowany portal internetowy jest narzędziem, które pozwoli dotrzeć do Polaków na terenie całej Brazylii, przy relatywnie niskich kosztach.
- Najistotniejszym rozwiązaniem, które pozwoliłyby zachęcić emigrantów do powrotu do ojczyzny, byłoby wprowadzenie zmian legislacyjnych mających na celu zniesienie obowiązku znajomości języka polskiego dla potomków Polaków ubiegających się o Kartę Polaka.

1. KONTEKST HISTORYCZNY

1.1. Polacy na świecie

W 2018 r. w Polsce zamieszkiwało 38 milionów 413 tysięcy osób[1]. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.[2] narodowość polską deklarowało blisko 37 milionów osób z czego 36 milionów 157 tysięcy przyznaje się do narodowości wyłącznie polskiej. Jednocześnie, według różnych źródeł, poza granicami kraju mieszka od 13 milionów[3] do nawet 16 milionów[4] Polaków.

Oznacza to, że co czwarta osoba narodowości polskiej nie mieszka w Polsce. Najwięcej naszych rodaków można spotkać w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Niemczech, Kanadzie, Francji, Wielkiej Brytanii i Brazylii.

Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w naszej trudnej historii. W okresie zaborów, wielu Polaków opuszczało kraj w obawie przed prześladowaniami, co w szczególności widoczne było po upadku Powstania Styczniowego i Powstania Listopadowego. Ruchy migracyjne ludności polskiej obecne były także w XX wieku i wiązały się głównie ze względami politycznymi (represje wobec ludności polskiej) i ekonomicznymi (kryzys i pauperyzacja społeczeństwa). Na początku XXI wieku mogliśmy obserwować wzmożoną migrację Polaków do krajów Europy Zachodniej, szczególnie do Niemiec, Wielkiej Brytanii czy Francji, które rozpoczęły się po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. Polacy wymieniani są jako jedna z najliczniejszych grup etnicznych, która zdecydowała się na wyjazd w celu podjęcia pracy w innym państwie po wstąpieniu w struktury Unii Europejskiej[5].

[1] Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2018 r. Stan w dniu 30 VI, Raport GUS dostępny pod adresem http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/ludnosc-stan-i-struktura-oraz-ruch-naturalny-w-przekroju-terytorialnym-w-2018-r-stan-w-dniu-30-vi,6,24.html (dostęp 30.01.2019 r.).
[2] Raport GUS Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań dostępny pod adresem https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/lud_raport_z_wynikow_NSP2011.pdf (dostęp 30.01.2019 r.).
[3] Raport „A large diaspora of between 13 million and 15 million people of Polish origin overseas", [w:] Bureau of National Affairs. International trade reporter: Current reports, 1990 r., Tom 7,. s. 132.
[4] H. Kubiak, K. Slany, It is estimated that some 16 million Poles and people of Polish descent live in at least seventy-nine countries outside of Poland [w:] Matthew J. Gibney, Randall Hansen. Immigration and asylum: from 1900 to the present, 2005 r., Tom 1, s. 477.
[5] John R. Dobson, Labour mobility and migration within the EU following the 2004 Central and East European enlargement, Employee Relations, 2009 r., Tom. 31, wydanie 2, s.121-138.

Współcześnie przyczyn tego zjawiska należy upatrywać głównie w różnicy wynagrodzeń pomiędzy państwami europejskimi, choć do istotnych przyczyn migracji zaliczyć można również chęć podjęcia nauki. Współczesne migracje poza teren naszego kraju stają się coraz poważniejszym problemem dla polskiej gospodarki.

LICZBA OSÓB NARODOWOŚCI POLSKIEJ NA ŚWIECIE

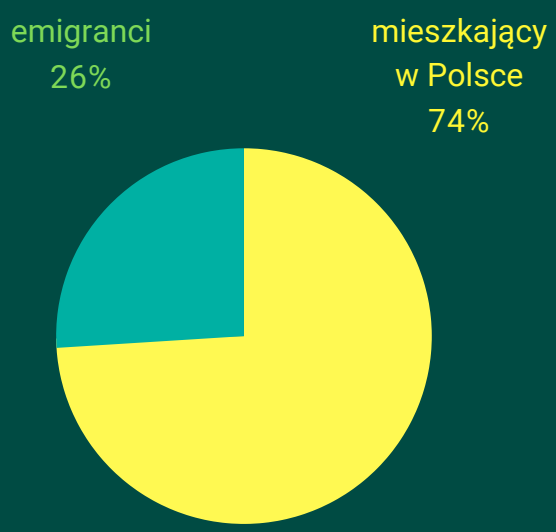

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport GUS Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań oraz „A large diaspora of between 13 million and 15 million people of Polish origin overseas", [w:] Bureau of National Affairs. International trade reporter: Current reports, 1990 r., Tom 7, H. Kubiak, K. Slany, It is estimated that some 16 million Poles and people of Polish descent live in at least seventy-nine countries outside of Poland [w:] Matthew J. Gibney, Randall Hansen. Immigration and asylum: from 1900 to the present, 2005 r., Tom 1.

1.2. Polacy w Brazylii

Brazylia jest jednym z największych państw świata, ma powierzchnię przeszło 5,5 miliona kilometrów kwadratowych. Na tak dużej powierzchni żyje ponad 200 milionów osób[6]. Dokładne badania dotyczące ludności polskiego pochodzenia zamieszkującej w Brazylii, nigdy nie zostały przeprowadzone.

Można spotkać się z różnymi szacunkami, najczęściej spotykane wartości to od 1,5 do nawet 3 milionów osób[7]. Zważywszy na wysoką liczbę ludności Brazylii, polska mniejszość etniczna wynosi około 1 proc.

Istnieją jednak rejony, gdzie osoby pochodzenia polskiego stanowią znaczący udział w strukturze demograficznej, jak np. w mieście Kurtyba, które jest domem dla nawet 300 000 Polaków[8]. W stanie Parana szacuje się, że co dziesiąty mieszkaniec jest z pochodzenia Polakiem[9].

[6] International Monetary Fund, https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=54&pr.y=7&sy=2016&ey=2023&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=223&s=NGDPD%2CPPPGDP%2CNGDPDPC%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a= (dostęp 30.01.2019 r.).
[7] https://www.msz.gov.pl/pl/p/kurytyba_br_k_pl/polonia_w_brazylii/?printMode=true (dostęp 30.01.2019 r.).
[8] Jarosław Fischbach: Nuevo Mundo: Curitiba – the centre of Polish Diaspora in Brazil. Part.I, https://linktopoland.com/en/nuevo-mundo-curitiba-the-centre-of-polish-diaspora-in-brasil-part-i/ (dostęp 30.01.2019 r.).
[9] https://natemat.pl/176391,nawet-3-mln-mieszkancow-tego-regionu-w-brazylii-ma-polskie-korzenie-parana-mala-polska-za-oceanem (dostęp 30.01.2019 r.).

Największy okres migracji do Brazylii przypada na XIX wiek, jednak pierwsi Polacy pojawiali się tam znacznie wcześniej. Od czasu odkrycia Ameryki Południowej do XIX wieku na tych terenach pojawiali się pojedynczy podróżnicy, misjonarze, badacze czy żołnierze. Już w XVII w. źródła wspominają pierwszych znanych z imienia i nazwiska Polaków, którzy pojawili się na ziemiach współczesnej Bazylii.

Jednym z nich i jednocześnie jednym z najbardziej zasłużonych, o których wspominają dokumenty był Krzysztof Arciszewski, generał, który w 1629 roku został wysłany do Brazylii przez Kompanię Wschodnio-Indyjską. Ze względu na jego liczne zasługi w bitwach o brazylijskie kolonie, w Pernambuco powstał jego pomnik. Arciszewski w czasie swego pobytu w Brazylii spisywał obserwacje dotyczące plemion indiańskich, które spotkały się z uznaniem środowiska naukowego w Europie[10].

Innym Polakiem o którym wspominają źródła z tego okresu, był ksiądz Wojciech Męciński (znany także jako Albertus de Polonia), który uchodzi za jednego z pierwszych misjonarzy. Prawdopodobnie do Brazylii dotarł przypadkowo, gdyż statek, którym płynął z Lizbony na Goa został zniesiony z kursu i w 1631 r. przybił do wybrzeży Brazylii. Męciński podczas krótkiego pobytu w tym kraju sporządził mapę Pernambuco[11].

Polakami, którzy zapisali się w historii Brazylii z pewnością byli: Florian Rozwadowski, badacz i kartograf, który stworzył pierwszą mapę dopływów Amazonki, Ludwik Czerniewicz, współzałożyciel akademii medycznej w Rio de Janeiro i autor encyklopedii medycznej. Polscy inżynierowie – Bronisław Rymkiewicz, Aleksander Brodowski, Ludwik Malajski zbudowali linię kolejową łączącą São Paulo z Santos, a następnie port rzeczny w Manaus w Amazonii[12]. Proces wzmożonej emigracji Polaków do Brazylii rozpoczął się w 1869 r., kiedy to w rejonie Parana i Rio Grande do Sul osiedliło się około 8-9 tysięcy ludzi pochodzących z terenów zaboru pruskiego[13].

[1] E. Ciuruś, Polacy w Brazylii, 1977 r., s. 5.
[1] https://kurytyba.msz.gov.pl/pl/polonia_w_brazylii/polonia_w_brazyli/ (dostęp 30.01.2019 r.).
[1] J. Łapaj, Polacy w Brazylii – aspekty historyczne i współczesność, Pisma humanistyczne, 2013, Zeszyt X, s. 11-12.
[1] Ibidem, s. 12.

OD KOŃCA XIX WIEKU MOŻNA MÓWIĆ O PRAWDZIWEJ FALI MIGRACJI POLAKÓW DO AMERYKI POŁUDNIOWEJ

Od końca XIX wieku można mówić o prawdziwej fali migracji Polaków w te rejony. Przemawiały za tym korzyści, jakie oferował rząd Bazylii nowoprzybyłym mieszkańcom, a także bardzo trudna sytuacja gospodarcza ziem polskich pod zaborami oraz prześladowania ze strony zaborców.

Władze Brazylii prowadziły akcję mającą na celu sprowadzenie z Europy ludności na niezamieszkałe tereny, przede wszystkim w południowej części kraju. Zachęty ze strony państwa były tak dalekie, że osadnikom oferowano możliwość zakupu ziemi na preferencyjnych warunkach, udzielano kredytów, a nawet rozdawano ją całkowicie za darmo. Polityka ta prowadzona była pod hasłem „rządzić znaczy zaludniać”[14].

Brazylia pilnie potrzebowała napływu taniej siły roboczej z uwagi na podpisaną z Anglią w 1830 r. umowę o wygaśnięciu legalności przewozu niewolników z Afryki. Pracownicy byli potrzebni głównie na plantacjach stanowiących podstawę tamtejszej gospodarki.

Obietnice brazylijskiego rządu dotyczące darmowego przejazdu oraz możliwości nieodpłatnego otrzymania ziemi, trafiły na podatny grunt i przyczyniły się do wzrostu napływu emigrantów europejskich. Jeden z największych odzewów uzyskano z terenów Polski, gdzie reżim zaborców, który szczególnie nasilił się po upadku powstania listopadowego (1830-1831 r.) i styczniowego (1863-1864 r.), przyczynił się do prześladowań ludności polskiej i pauperyzacji społeczeństwa[15].

[14] M. Malinowski, Ruch Polonijny w Argentynie i Brazylii w latach 1989-2000, 2005 r., s. 67.
[15] https://kurytyba.msz.gov.pl/pl/polonia_w_brazylii/polonia_w_brazyli/ (dostęp 30.01.2019 r.)

„Brazylijska gorączka”

to określenie jednej z największych fal migracyjnych w historii, jaka została zapoczątkowana pod koniec XIX wieku i ruszyła z Europy Środkowej do Brazylii.

W roku 1888 doszło w Brazylii do zniesienia niewolnictwa, zaś w 1889 r. do powstania republiki. W połączeniu z utrzymaniem korzyści dla imigrantów i szeroką akcją informacyjną w Europie, doprowadziło to do „brazylijskiej gorączki”, która ogarnęła społeczeństwo polskie.
W ostatniej dekadzie XIX wieku co roku do wybrzeży Brazylii przybijały statki z dziesiątkami tysięcy imigrantów z Europy na pokładzie, zaś w samym 1891 r. nowych osadników było ponad 200 000. Wielu spośród nich stanowili Polacy, choć ich dokłada liczba trudna jest do oszacowania. W opracowaniach spotkać można stanowiska, że w 1920 r. w trzech stanach południowych Brazylii: Parana, Santa Catarina i Rio Grande do Sul zamieszkiwało 200 tysięcy Polaków[16]. Sama organizacja podróży również stawała się coraz łatwiejsza, dzięki licznym przedsiębiorcom trudniącym się tym procederem. Na przełomie XIX i XX wieku wciąż wielu Polaków decydowało się na opuszczenie kraju z uwagi na kryzys agrarny oraz problemy przemysłu włókienniczego[17].

[16] https://kurytyba.msz.gov.pl/pl/polonia_w_brazylii/polonia_w_brazyli/ (dostęp 30.01.2019 r.).
[17] J. Łapaj, op. cit.

Emigracja Polaków do Brazylii zmalała po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Do Brazylii emigrowali głównie chłopi, których celem była poprawa warunków materialnych. Do początków XX wieku tylko nieliczni z imigrantów należeli do tak zwanej inteligencji. Sytuacja zmieniła się na skutek represji politycznych ze strony Rosji i chęci ucieczki młodych ludzi przed obowiązkiem służby w carskiej armii[18]. Emigracja Polaków zmalała dopiero po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W kolejnych latach, liczba Polaków, która obrała Brazylię jako jedno z miejsc do osiedlenia się malała. Zjawisko migracji nigdy nie zbliżyło się już do skali jaką miało pod koniec XIX wieku. Jedną z głównych tego przyczyn była zmiana podejścia brazylijskich władz do kwestii migracji i wprowadzenie szeregu reform dyskryminujących mniejszości etniczne.

[18] https://kurytyba.msz.gov.pl/pl/polonia_w_brazylii/polonia_w_brazyli/ (dostęp 30.01.2019 r.).

POLACY W BRAZYLII W LICZBACH

209,3 MILIONÓW OSÓB

ludność Brazylii ogółem

OD 1,5 DO 3 MILIONÓW OSÓB

szacunkowa liczba osób narodowości polskiej w Brazylii

10 997 462

całkowita liczba ludności stanu Parana

10%

ludność pochodzenia polskiego w stanie Parana

1.3. Kultura

Emigranci z Europy na przełomie XIX i XX wiek stanowili nawet 10 proc. ówczesnej ludności Brazylii. Migranci byli często skupieni na określonych terytoriach. Tak było z Polakami. Zamieszkiwali oni głównie w stanach Parana, Santa Caterina oraz Rio Grande do Sul. Nie sprzyjało to integracji z brazylijskim społeczeństwem. Małżeństwa mieszane nie były popularne, a na „polskich" etnicznie terytoriach zaczęły pojawiać się typowo polskie elementy kultury, jak tradycje czy nawet architektura. Powstawały polskie szkoły, instytucje czy wydawnictwa. Założono między innymi Towarzystwo Polskie im. Tadeusza Kościuszki w Kurtybie oraz Towarzystwo Zgoda w Rio de Janeiro. Zaczęto wydawać czasopisma np. „Gazetę Polską", „Polski Przegląd Emigracyjny" czy „Wychodźca Polski"[19].

Emigranci z Europy, w tym społeczność polska, cieszyli się dużą wolnością w Brazylii, aż do wprowadzenia szeregu reform dyskryminujących mniejszości etniczne, głównie za sprawą prezydenta Getúlio Vargasa. Reformy te nastawione były przeciwko odrębnemu szkolnictwu i prasie mniejszości narodowych. Efektem ich było zlikwidowanie 335 towarzystw polskich, w 1938 r. zamknięto 164 polskie szkoły w stanie Parana i 36 w stanie Santa Caterina. Początkowo udało się zachować ponad 100 polskich szkół w Rio Grande do Sul, ale z czasem i ich działalność została ograniczona. Dochodziło do usuwania polskich napisów ze sklepów, warsztatów, nazw ulic, a nawet z nagrobków. Polscy emigranci posiadali status cudzoziemca, zaś ich dzieci uwodzone w Brazylii uważane były za Brazylijczyków. Rząd nakazywał wcielanie do wojska dzieci migrantów, w szczególności do jednostek wojskowych będących poza regionem, w którym zamieszkują. Zakazano używania języków obcych w miejscach publicznych, nawet w kościołach. Doprowadziło to w znacznym stopniu do zaniku polskiej tożsamości narodowej i pogorszenia poziomu wykształcenia wśród Polaków. Przełom nastąpił dopiero po wyborze kardynała Karola Wojtyły na papieża w roku 1978. Dla wielu potomków emigrantów była to przyczyna docenienia dorobku polskiej kultury i powód do dumy. Wielu z nich na powrót zaczęło identyfikować się z narodem polskim[20].

LIKWIDACJA
335
TOWARZYSTW POLSKICH

ZAMKNIĘCIE
164
POLSKICH SZKÓŁ W PARANIE

ZAMKNIĘCIE
36
SZKÓŁ W SANTA CATERINA

OGRANICZENIE DZIAŁANIA
100
SZKÓŁ W RIO GRANDE DO SUL

[19] J. Łapaj, op. cit.
[20] https://kurytyba.msz.gov.pl/pl/polonia_w_brazylii/polonia_w_brazyli/ (dostęp 30.01.2019 r.).

2. POLONIA DZIŚ

Brak jest dokładnych danych dotyczących ludności polskiego pochodzenia na terytorium Brazylii. Temat ten jest traktowany marginalnie i spotkać można jedynie nieliczne publikacje na ten temat. Liczniejsze źródła stanowią publikacje popularnonaukowe, zarówno pisane, jak i w postaci amatorskich reportaży podróżników umieszczanych na serwisie Youtube. Nawet tak fundamentalna informacja, jak liczba osób polskiego pochodzenia zamieszkujących w Brazylii, jest bardzo nieprecyzyjna, gdyż szacunki wahają się między 1,5 do 3 milionach osób. Niemniej jednak jest to nadal od 4 do nawet 8% ludności Polski. Większa Polonia występuje jedynie w Stanach Zjednoczonych Ameryki i (w zależności od przyjętych szacunków) w Niemczech. Trzeba mieć jednak świadomość, że współcześni Polacy w Brazylii, to wnuki i prawnuki polskich emigrantów, całe życie mieszkający w odległym kraju. Wielu z nich zatraciło więzi z Polską i czują się bardziej Brazylijczykami. Wielu jest potomkami mieszanych małżeństw. Wielu nie zna języka polskiego. Jest to efekt polityki władz Brazylii w XX wieku, w szczególności represyjnych reform skierowanych przeciwko europejskim imigrantom.

Parana jest stanem, w którym zamieszkuje najwięcej Polaków, od 700 tysięcy do nawet 1,5 miliona osób[21]. Od samego początku historii polskiego osadnictwa w Ameryce Południowej, Parana była miejscem najchętniej wybieranym przez naszych rodaków. Wielu z nich można spotkać także w Santa Catarina i Rio Grande do Sul. Największym centrum Polonii w Ameryce Południowej jest stolica stanu Parana, miasto Kurytyba. W tym niespełna dwumilionowym mieście zamieszkuje od 87 do nawet 300 tysięcy Polaków. Można nadmienić, że na tamtejszych ulicach można bez problemu znaleźć miejsca, w których zjemy polskie pierogi i pączki. W Kurytybie znajduje się skansen, w którym umieszczono oryginalne XIX wieczne drewniane domy, które stawiali pierwsi polscy osadnicy. W mieście tym można też znaleźć np. park im. Jana Pawła II, pomnik Jana Pawła II oraz Mikołaja Kopernika. Miasto to jest centrum życia polonijnego, siedzibą polskich stowarzyszeń i organizacji np. Towarzystwa imienia Tadeusza Kościuszki. Swoją siedzibę ma tu również Konsulat Generalny Rzeczypospolitej[22]. Jednym z najpopularniejszych polskich wydawnictw jest „Projeções", czasopismo naukowe ukazujące się od 1999 r. dwa razy w roku.

[21] https://pl.wikipedia.org/wiki/Parana_(stan), https://www.msz.gov.pl/pl/p/kurytyba_br_k_pl/polonia_w_brazylii (dostęp 30.01.2019 r.).
[22] J. Łapaj, op. cit.

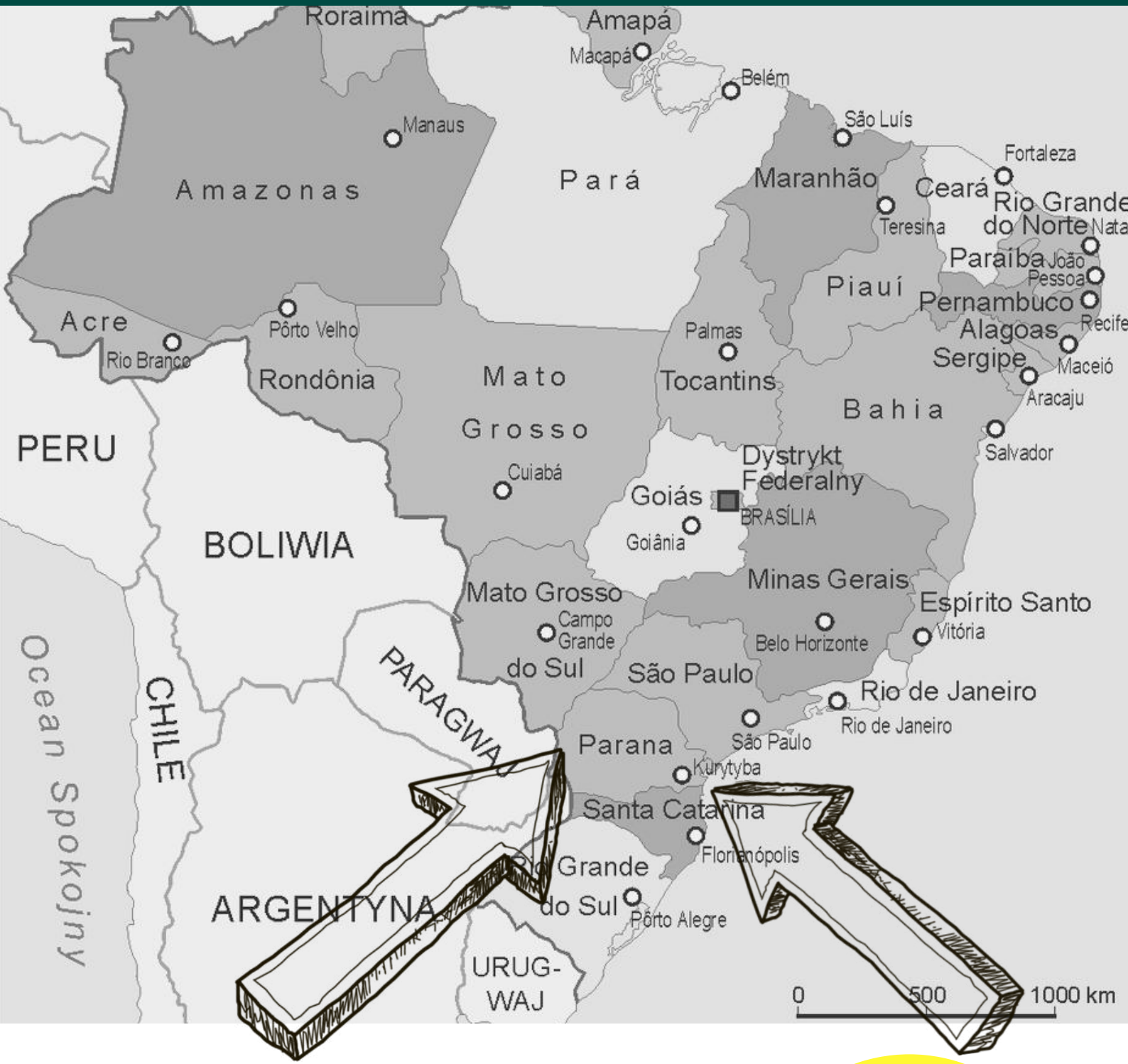

OD 700 000 DO 1,5 MILIONA

liczba ludności pochodzenia polskiego w Paranie

nawet

8%

ludności Polski stanowi brazylijska Polonia

OD 87 000 DO 300 000

liczba ludności pochodzenia polskiego w Kurtybie

Mapa źródło: pl.wikipedia.org/wiki/Podział_administracyjny_Brazylii#/media/File:Brasil_administrative_map_PL.png.

3. GOSPODARKA REGIONU POŁUDNIOWEGO BRAZYLII

Parana, Santa Catarina i Rio Grande do Sul to trzy najbardziej wysunięte na południe stany w Brazylii, które stanowią Region Południowy. Panuje tu w większości umiarkowany, subtropikalny klimat, a więc temperatura jest niższa niż w większości kraju.

Gospodarka w tym regionie jest dobrze rozwinięta. Uprawia się tu kukurydzę i inne zboża, tytoń, owoce i ostrokrzew paragwajski, z którego wytwarza się yerba mate. Obecny jest tu przemysł motoryzacyjny, papierniczy, odzieżowy i petrochemiczny.

Brazylia jest ósmą największą gospodarką świata według PKB nominalnego (2 054 969 milionów dolarów w 2017 r.) i pod tym względem znacznie wyprzedza Polskę (614 190 milionów dolarów), która plasuje się na dwudziestej drugiej pozycji[23]. W Brazylii niższy jest natomiast wskaźnik PKB per capita i wynosi on 9895 dolarów, zaś w Polsce 13823 dolarów na osobę[24]. PKB Brazylii rośnie, choć tempo wzrostu nie jest wysokie i obecnie kształtuje się poniżej jednego procenta[25].

Wynagrodzenia pracowników w Brazylii są dwukrotnie niższe niż w Polsce, przeciętnie wynoszą 2238 realów brazylijskich, zaś najniższe wynagrodzenia kształtują się na poziomie niespełna tysiąca realów[26]. Kurs reala brazylijskiego jest zbliżony do kursu złotówki.

[23] https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2195.html (dostęp 30.01.2019 r.).
[24] https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/index.aspx (dostęp 30.01.2019 r.).
[25] https://pl.tradingeconomics.com/brazil/gdp-growth-annual (dostęp 30.01.2019 r.).
[26] https://pl.tradingeconomics.com/brazil/minimum-wages (dostęp 30.01.2019 r.).

BRAZYLIA

POLSKA

BRAZYLIA		POLSKA
1 793 066	PKB NOMINALNE W 2016 ROKU W USD [27]	471 216
8 699 897	PKB PER CAPITA W 2016 ROKU W USD [27]	12 411 121
2 189	PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW W IV KWARTALE 2018 W ZŁ [28]	5 071

[27] https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=75&pr.y=10&sy=2016&ey=2023&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=223%2C964&s=NGDPD%2CNGDPDPC&grp=0&a=
[28] https://pln.currencyrate.today/brl/2238.

4. PODSUMOWANIE

Polska gospodarka notuje w ostatnich latach znaczny wzrost. Dane za trzy pierwsze kwartały 2018 r. pokazują przekraczające 5 proc. wzrosty PKB[29]. Bezrobocie w Polsce w 2018 r. było rekordowo niskie i w grudniu wyniosło 5,8 proc.[30]. Niesprzyjające czynniki demograficzne w naszym kraju w połączeniu ze znaczną migracją rodaków do krajów Europy zachodniej spowodowały, że w niektórych gałęziach gospodarki jak budownictwo, gastronomia czy handel trudno dziś znaleźć pracowników.

Mając to na względzie, nie dziwi fakt, że pracodawcy w naszym kraju coraz częściej poszukują pracowników poza granicami Polski. Nasz kraj coraz częściej jest celem migracji zarobkowych z Europy wschodniej, głównie z Ukrainy. Bez pracowników ze wschodu trudne byłoby utrzymanie wzrostu gospodarczego doświadczanego w ostatnich latach. Jednocześnie z uwagi na otwarcie rynku pracy między innymi w Niemczech, polskim pracodawcom coraz trudniej będzie konkurować na rynku pracy z zachodnimi sąsiadami. Dlatego też warte rozważenia jest poszukiwanie alternatywy dla pracowników ze wschodu, a taką alternatywę mogą stanowić polscy imigranci mieszkający w Ameryce Łacińskiej. Znacząca ilość osób polskiego pochodzenia zamieszkująca w Brazylii, może także stanowić duży rynek zbytu dla naszych towarów.

Brazylia, jako miejsce w którym mieszka nawet co piąty polski emigrant, powinna stać się przedmiotem zainteresowań zarówno władz naszego kraju, stowarzyszeń polonijnych, jak i przedsiębiorców. Niewielkie nawet inwestycje mogą w dłuższej perspektywie zaowocować przyciągnięciem pracowników zasilających nasz rynek czy też zwiększeniem bezpośrednich inwestycji zagranicznych, zarówno polskich przedsiębiorców w Brazylii, jak i przedsiębiorców brazylijskich polskiego pochodzenia w Polsce.

Współcześnie, osoby narodowości polskiej w Brazylii to najczęściej potomkowie imigrantów z końca XIX wieku. Wielu spośród nich nie zna języka polskiego. Dlatego koniecznym jest umożliwienie im nauki języka ich dziadków. Rekomenduje się także podjęcie działań mających na celu zwiększenie świadomości imigrantów dotyczące kultury i dziedzictwa naszego narodu, szczególnie wśród ludzi młodych oraz zachęcenie ich do podjęcia studiów w naszym kraju.

[29] https://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/wzrost-gospodarczy-pkb-polski,150,0,2421142.html (dostęp 30.01.2019 r.).
[30] http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2018,4,1.html (dostęp 30.01.2019 r.).

Pomocny w realizacji powyższych celów może okazać się portal internetowy zawierający wszelkie informacje w przystępnej formie w języku polskim i portugalskim. Portal ten powinien być promowany na stronie Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez stowarzyszenia polonijne. Dobrym rozwiązaniem byłoby umożliwienie kontaktu z pracownikiem, który byłby w stanie udzielić informacji na dodatkowe pytania. Odpowiedzi w postaci ogólnych informacji mogłyby się znaleźć w sekcji FAQ. Innym wartym rozważenia pomysłem byłoby umieszczenie na stronie internetowej kursu online języka polskiego. Wiele korzyści przyniosłaby również akcja informacyjna skierowana do polskich przedsiębiorców poszukujących rynków zbytu dla swoich towarów, a także promowanie polskich marek w Brazylii.

Kluczowe działanie, które może zachęcić Polaków w Brazylii do powrotu nie wymaga nakładów finansowych, a wiąże się zmianami legislacyjnymi. Rekomenduje się jest nowelizację ustawy z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. z 2018 r. poz., 1272 – t.j. ze zm.) poprzez zniesienie obowiązku wykazania się znajomością języka polskiego dla osób ubiegających się o jej wydanie. Posiadanie Karty Polaka nie jest tożsame z uzyskaniem polskiego obywatelstwa, ale przyznaje szereg ułatwień dla osoby narodowości polskiej. Dzięki niej możliwe jest między innymi zwolnienie z opłat za procedurę nadania polskiego obywatelstwa. Jej posiadacz może podejmować pracę w Polsce, podejmować naukę na uczelniach wyższych czy też każdą inną formę kształcenia, prowadzić działalność gospodarczą, a także korzystać z opieki zdrowotnej. Możliwość uzyskania Karty Polaka przez potomków polskich emigrantów w Brazylii, którzy często nie znają języka polskiego z pewnością przyczyniłaby się do zachęcenia ich do podróży do Polski, a także osiedlenia się w ojczyźnie.

105,1

WZROST PKB W POLSCE W 2018 R. [31]

5,8

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO GRUDZIEŃ 2018 [32]

W największych ośrodkach polskiej Polonii, w szczególności w Kurytybie, należałoby podjąć współpracę z organizacjami polonijnymi, które są w stanie dotrzeć do Polaków w Brazylii z informacją o wszelkich możliwościach podjęcia pracy w naszym kraju, o tym jak uzyskać polskie obywatelstwo, jak korzystać z programów wymiany studentów oraz stypendiów, a także o wszelkich innych formach zachęty i pomocy dla Polaków pragnących wrócić do ojczyzny.

[31] http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/kwartalne-rachunki-narodowe/wstepny-szacunek-produktu-krajowego-brutto-w-trzecim-kwartale-2018-roku,3,65.html.
[32] https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2018,4,1.html.

5. SPODZIEWANE KORZYŚCI I FORMY FINANSOWANIA

Koszt realizacji rekomendacji będzie różny w zależności od stopnia zaangażowania podmiotów. Nawet niewielkie inwestycje rzędu 50 tysięcy złotych rocznie umożliwiłyby stworzenie strony internetowej zawierającej podstawowe funkcjonalności oraz kurs języka polskiego online. Wysokich kosztów nie generowałoby byłoby również stworzenie materiałów informacyjnych oraz promocyjnych w wersji papierowej i ich dystrybucja za pomocą stowarzyszeń polonijnych i konsulatu.

Większych środków wymagałoby uruchomienie stacjonarnych kursów nauki języka polskiego zarówno w Brazylii, jak i w Polsce da imigrantów.

W zależności od skali działań ich koszty mogą się znacznie różnić.

Minimalnym rocznym kosztem byłoby około 100 tysięcy złotych (wynajęcie sali zajęciowej w Kurytybie, promocja kursów oraz wynagrodzenie nauczyciela). Zasięg tego działania byłby jednak punktowy w przeciwieństwie do portalu online, który mógłby dobrzeć do całej portugalskojęzycznej społeczności w Ameryce Łacińskiej.

Powyższe działania można skutecznie realizować także w ramach prywatnych inicjatyw, stowarzyszeń czy fundacji.

Współpracy ze strony Państwa z pewnością wymaga wprowadzenie zmian legislacyjnych. Pomocne w tym zakresie może być wsparcie udzielone ze strony organizacji pozarządowych w zakresie informowania władz o korzyściach, jakie zmiany te mogłyby przynieść. Wartym rozważenia pomysłem byłoby wniesienie obywatelskiego projektu ustawy nowelizującej ustawę o Karcie Polaka.

Poczynione inwestycje mogą okazać się bardzo owocne. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że część młodych ludzi zechce zamieszkać w Polsce. Przyczynić się do tego może poczucie więzi z krajem przodków, ale także perspektywa wyższych zarobków oraz kultura Polski i Europy.

Istnieje także szansa na zwiększenie wymiany handlowej między naszymi krajami, dzięki dotarciu do przedsiębiorców o polskich korzeniach oraz zwiększeniu zapotrzebowania na dobra produkowane w Polsce, a konsumowane przez emigrantów (promowanie polskich marek).

Z uwagi na dużą liczebność Polonii w Brazylii, dotarcie nawet do jednego procenta osób to 30 000 potencjalnych nowych pracowników na polskim rynku pracy czy konsumentów polskich produktów, natomiast realnym jest dotarcie do nawet 8-10 proc. emigrantów. Promocja Polski to także duża szansa na rozwój ruchu turystycznego.

DOTARCIE DO NAWET DO JEDNEGO PROCENTA POLAKÓW W BRAZYLII, TO 30 000 POTENCJALNYCH NOWYCH PRACOWNIKÓW NA POLSKIM RYNKU PRACY CZY KONSUMENTÓW POLSKICH PRODUKTÓW

BIBLIOGRAFIA

Literatura:
1. E. Ciuruś, Polacy w Brazylii, 1977 r.
2. J. R. Dobson, Labour mobility and migration within the EU following the 2004 Central and East European enlargement, Employee Relations, 2009 r., Tom. 31, wydanie 2.
3. Jarosław Fischbach: Nuevo Mundo: Curitiba – the centre of Polish Diaspora in Brazil. Part.I, https://linktopoland.com/en/nuevo-mundo-curitiba-the-centre-of-polish-diaspora-in-brasil-part-i/.
4. H. Kubiak, K. Slany, It is estimated that some 16 million Poles and people of Polish descent live in at least seventy-nine countries outside of Poland [w:] Matthew J. Gibney, Randall Hansen. Immigration and asylum: from 1900 to the present, 2005 r., Tom 1.
5. J. Łapaj, Polacy w Brazylii – aspekty historyczne i współczesność, Pisma humanistyczne, 2013, Zeszyt X.
6. M. Malinowski, Ruch Polonijny w Argentynie i Brazylii w latach 1989-2000, 2005 r.

Raporty:
1. Raport „Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2018 r. Stan w dniu 30 VI", http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/ludnosc-stan-i-struktura-oraz-ruch-naturalny-w-przekroju-terytorialnym-w-2018-r-stan-w-dniu-30-vi,6,24.html.
2. Raport GUS Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań dostępny pod adresem https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/lud_raport_z_wynikow_NSP2011.pdf.
3. Raport „A large diaspora of between 13 million and 15 million people of Polish origin overseas", [w:] Bureau of National Affairs. International trade reporter: Current reports, 1990 r., Tom 7.

Strony internetowe:
1. https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=54&pr.y=7&sy=2016&ey=2023&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=223&s=NGDPD%2CPPPGDP%2CNGDPDPC%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a=
2. https://pl.wikipedia.org/wiki/Polonia_w_Brazylii#cite_note-1
3. https://natemat.pl/176391,nawet-3-mln-mieszkancow-tego-regionu-w-brazylii-ma-polskie-korzenie-parana-mala-polska-za-oceanem
4. https://kurytyba.msz.gov.pl/pl/polonia_w_brazylii/polonia_w_brazyli/
5. https://pl.wikipedia.org/wiki/Parana_(stan)
6. https://pl.tradingeconomics.com/brazil/gdp-growth-annual
7. https://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/wzrost-gospodarczy-pkb-polski,150,0,2421142.html
8. https://pl.tradingeconomics.com/brazil/minimum-wages
9. http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2018,4,1.html

ZPP
zpp.net.pl

SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI

WWW.ZPP.NET.PL

10 000
cytowań w mediach rocznie

80 000
followers – profile na Twitter

125 000
fanów na Facebook

700 000
minimalny zasięg miesięczny na Facebook